

Łukasz Sobczak

Uwagi na temat itinerarium wielkiego mistrza zakonu krzyżackiego Konrada von Wallenrode (1391–1393) w świetle źródeł drukowanych

Uwagi wstępne

Aktualne do dzisiaj wyjaśnienie pojęcia itinerarium zaproponował w XIX stuleciu polski badacz Saturnin Kwiatkowski. Według niego itinerarium „ma na celu wykazanie miejscowości, w których [władca – Ł.S.] przebywał i oznaczenie czasu, kiedy tam przebywał”¹. Badanie mobilności władców niesie za sobą szereg możliwości poznawczych. Antoni Gąsiorowski we wstępie do *Itinerarium króla Władysława Jagiełły (1386–1434)* stwierdza, że „zestawienie itinerariów uzupełnia możliwości badawcze studiów nad majątkiem królewskim i sposobem jego użytkowania poprzez system stacji oraz nad średniowieczną skarbowością (świadczenia na rzecz króla ze strony miast i klasztorów w postaci stacji, podwód, ospów). Studium itinerariów pomaga poznać średniowieczny system komunikacji, przebieg dróg, usytuowanie przepraw itp. Duże znacznie mają też itineraria dla dyplomatyki, pozwalając na kontrolę dat dokumentów królewskich i związanych z królem i ułatwiając w sposób znaczny studia nad kancelariami królewskimi”². Służą one także jako pomoc w opracowaniu zagadnień gospodarczych, dostarczając informacji na temat dawnej struktury własności na ziemiach wizytowanych przez władcę³. Itineraria wydają się być także idealnym uzupełnieniem biografii władcy.

Mając na uwadze znaczenie itinerariów władców średniowiecznych, autor niniejszego artykułu stawia sobie za cel rekonstrukcję (na podstawie źródeł drukowanych) itinerarium wielkiego mistrza zakonu krzyżackiego Konrada von Wallenrode, sprawującego ten urząd w latach 1391–1393.

Największy wkład w badania nad mobilnością wielkich mistrzów krzyżackich ma Klaus Neitmann, twórca itinerariów Konrada von Jungingen, Michała Kuchmeistera, Konrada von Erlichshausen⁴. Ponadto wykorzystał on itineraria zestawione przez innych badaczy, korygując je i wydając na nowo⁵. Itinerarium poświęcone Winrychowi von

¹ S. Kwiatkowski, *Itinerarium Władysława III Warneńczyka, króla Polski i Węgier* [w:] *Album uczącej się młodzieży polskiej poświęcone Józefowi Ignacemu Kraszewskiemu z powodu jubileuszu Jego pięćdziesięcioletniej działalności literackiej*, Lwów 1879, s. 453.

² A. Gąsiorowski, *Itinerarium króla Władysława Jagiełły (1386–1414)*, Warszawa 1972, s. 9.

³ P. Węcowski, *Polskie itineraria średniowieczne i nowożytne*, „Studia Źródłoznawcze” 2000, t. 37, s. 32.

⁴ K. Neitmann, *Der Hochmeister des Deutschen Ordens in Preussen – ein Residenzherrscher unterwegs. Untersuchungen zu den Hochmeisteritineraren im 14. und 15. Jahrhundert*, Köln–Wien 1990.

⁵ Są to: W. Nöbel, *Michael Kuchmeister: Hochmeister des Deutschen Ordens 1414–1422*, Bad Godesberg 1969; C.A. Lückerath, *Paul von Rusdorf: Hochmeister des Deutschen Ordens 1422–1441*, Bad Godesberg 1969. Obie

Kniprode dla początkowych lat jego panowania zestawiał Bernhart Jähnig⁶. O pozostałe lata uzupełnił je Walther Hubatsch, niestety itinerarium to wymaga wielu uzupełnień ze względu na dużą niekompletność danych⁷. Oba zestawienia połączył ponownie Jähnig⁸. Przedstawienie pobytów wielkiego mistrza przy pomocy grafiki, zaproponowane przez Jähniga, jest jednak nieprecyzyjne, uogólnia bowiem miejsca pobytu do obszarów geograficznych, nie wskazuje zaś poszczególnych miejsc. Nie zawiera ono również dokładnych dat dziennych, jedynie podział na miesiące.

Wygląd i wymogi poprawnie skonstruowanego itinerarium przedstawił Marek Wrede, twórca itinerarium króla Stefana Batorego. Zestawienie takie powinno rejestrować pełną trasę podróży i pobytów władcy, z możliwie licznymi miejscami przejazdowymi. Za minimum uznaje autor rejestrację ścisłych, granicznych dat wyjazdów. Drugim zadaniem itinerarium jest funkcja kontroli dat i miejsca wystawienia dokumentów królewskich⁹.

Podstawą do opracowania itinerarium władców są dokumenty, w których wystawianiu władcy brali udział. Dokumenty dyktowano i tworzone w czasie podróży, w miejscach postojów. Zgodnie z normami kancelaryjnymi zawierają one datę i miejsce wystawienia (*actum et datum*), dlatego mogą posłużyć do odtworzenia podróży. Niezwykle cennymi pomocami przy opracowaniu itinerarium są również rachunki i zapisy sądowe. Przydatne są też wszelkie wzmianki z dokumentów, niewystawionych bezpośrednio przez osobę, której itinerarium dotyczy. Są to informacje o odbiorach przysiąg, wystawionych dokumentów, zjazdach panujących. Historycy podkreślają znaczenie ksiąg kancelaryjnych rejestrujących wystawiane dokumenty¹⁰. Wspomniany wyżej Saturnin Kwiatkowski uważał, że źródła narracyjne są mniej przydatne w itinerariach. Itinerarium powinno opierać się na dokumentach, „na kronikach zaś i historych społecznych autorów tylko wtedy, gdy dokumenta nas opuszczają, lub gdy wiadomości przez kroniki (roczniki, historye) podane, zgadzają się z dokumentami”¹¹.

Rezydencjonalno-objazdowy model władzy w państwie krzyżackim

Antoni Gąsiorowski zauważył, że „objazdy kraju, zjawisko występujące regularnie w średniowiecznych państwach europejskich, były istotnym czynnikiem zarządu, administracji kraju w średniowieczu”¹². Podstawowym celem objazdu było ugruntowanie pozycji monarchy w państwie i społeczeństwie. Szczególne znaczenie miał objazd hoł-

pozycje zostały wydane w serii Quellen und Studien zur Geschichte des Deutschen Ordens jako tomy 5 i 15.

⁶ B. Jähnig, *Hat Kaiser Karl IV. im Jahre 1355 mit Hochmeister Winrich von Kniprode verhandelt? Ein Beitrag zu Regierungsstil und Diplomatiegeschichte des Deutschen Ordens im 14. Jahrhundert*, „Blätter für deutsche Landesgeschichte” 1980, Bd. 116, s. 77–119.

⁷ W. Hubatsch, *Winrich von Kniprode, Hochmeister des Deutschen Ordens 1352–1382*, „Blätter für deutsche Landesgeschichte” 1980, Bd. 119, s. 15–32.

⁸ B. Jähnig, *Winrich von Kniprode, Hochmeister des Deutschen Ordens 1352–1382*, „Jahrbuch Preußischer Kulturbesitz” 1982, Bd. 19, s. 249–276.

⁹ M. Wrede, *Itinerarium króla Stefana Batorego 1576–1586*, Warszawa 2010, s. 12–13.

¹⁰ P. Węcowski, *Polskie itineraria...*, s. 36.

¹¹ S. Kwiatkowski, *Itinerarium Władysława III Warneńczyka...*, s. 453.

¹² A. Gąsiorowski, *Itinerarium króla Władysława Jagiełły...*, s. 9.

downiczny, uznawany za fundamentalny akt „doczesnej” władzy panującego. Pozwalał on władcy na lepsze zarządzanie państwem poprzez kontrolę urzędników terytorialnych, majątków, punktów czy granic. Wyjazdy nadgraniczne stanowiły okazję do spotkań z władcami państw sąsiednich. Podczas objazdów monarcha przyjmował skargi i prośby od swoich poddanych, wydawał przywileje, uczestniczył w lokalnych sądach¹³. Dokonywany objazd oraz postój w mieście czy zamku umożliwiał najuboższym, dotkniętym różnego rodzaju klęskami elementarnymi: powodzią, pożarem czy chorobą, stawienie się przed wielkim mistrzem z prośbą o wsparcie¹⁴.

Przykładem króla, który sprawował władzę w sposób objazdowy jest Władysław Jagiełło. System regularnych objazdów tego władcy ustalili się na przełomie XIV i XV stulecia. Analiza itinerarium dowodzi, że spędzał on w Krakowie zaledwie kilka dni, w śródpociu po powrocie z Litwy oraz w połowie listopada. Tak rzadkie pobyty w stolicy wynikały z rozległości państwa polsko-litewskiego, jej położenia względem państwa krzyżackiego, a także niechęci Władysława Jagiełły do przebywania w Krakowie¹⁵.

W przypadku wielkich mistrzów krzyżackich możemy mówić o władzy rezydencjonalno-objazdowej. Analiza itinerariów wielkich mistrzów zakonu krzyżackiego udowadnia, że przez większość czasu pozostawali oni w stołecznym Malborku¹⁶. Zwierzchnicy zakonu opuszczali konwent malborski cztery do pięciu razy w roku, organizując dłuższe lub krótsze objazdy po państwie. Łącznie pozostawali oni poza stolicą na okres czterech miesięcy¹⁷.

Dominująca rola Malborka wynikała, poza faktem bycia stolicą, z jego położenia w centrum państwa krzyżackiego. Malbork znajdował się na głównym szlaku drogowym łączącym Rzeszę z Królewcem i Litwą, szlaku prowadzącym na południe przez Sztum, Kwidzyn, Chełmno do Torunia oraz nad głównym szlakiem handlowym, jakim była Wisła wraz z jej odnogą – Nogatem. Położenie takie zapewniało swobodną możliwość komunikacji pomiędzy stolicą a ośrodkami administracji państwa i efektywne zarządzanie państwem¹⁸.

Wielcy mistrzowie zakonu krzyżackiego nie ustalili systemu objazdów, tak jak można to zaobserwować u Władysława Jagiełły. Jednak w przypadku Pawła von Rusdorf czy Konrada von Erlichshausen dostrzec można pewną regularność objazdów. Ich podróże rozpoczynały się wczesną wiosną i wczesną jesienią, trwając od jednego do dwóch miesięcy¹⁹.

¹³ K. Neitmann, *Der Hochmeister...*, s. 59–60.

¹⁴ S. Józwiak, *Władza a społeczeństwo* [w:] *Państwo zakonu krzyżackiego w Prusach. Władza i społeczeństwo*, pod red. M. Biskupa, R. Czai, Warszawa 2008, s. 142.

¹⁵ A. Gąsiorowski, *Itinerarium króla Władysława Jagiełły...*, s. 12–13.

¹⁶ Ł. Sobczak, *Punkty węzłowe w sieci drogowej na obszarze Prus w XIV i XV w.* [w:] *Ekonomia i historia. Zarys wybranych problemów gospodarczo-społecznych*, pod red. T. Gutowskiego, I. Janickiej, Gdańsk 2015, s. 263.

¹⁷ K. Neitmann, *Der Hochmeister...*, s. 59.

¹⁸ Ł. Sobczak, *Punkty węzłowe...*, s. 263–264.

¹⁹ K. Neitmann, *Der Hochmeister...*, s. 67–137.

Itinerarium Konrada von Wallenrode

Wielki mistrz zakonu krzyżackiego Konrad von Wallenrode pomimo krótkiego czasu panowania nie doczekał się dotychczas zestawionego itinerarium. Został on wybrany wielkim mistrzem 12 marca 1391 r., prawie siedem miesięcy po śmierci Konrada Zöllnera von Rotenstein²⁰. Podczas siedmiomiesięcznego okresu wakatu Konrad von Wallenrode był namiestnikiem wielkiego mistrza²¹. Uwzględniając ten fakt oraz krótki czas panowania Konrada, autor zestawienia postanowił połączyć je z itinerarium dla czasów wakatu na urządzie wielkiego mistrza krzyżackiego po śmierci wspomnianego wyżej Konrada Zöllnera von Rotenstein. Należy podkreślić, że w zestawionym niżej itinerarium wykorzystano jedynie dostępne źródła drukowane. W przyszłości powinno być ono uzupełnione o źródła archiwalne. Celem opracowania jest stworzenie podstaw do dalszych badań oraz wykazanie korzyści wynikających z przygotowywania takich zestawień.

Itinerarium przedstawiono w formie tabeli, która zdaniem autora najlepiej sprawdza się w zestawieniach tego typu. W tabeli obok dat i miejsc pobytów zawarto odwołanie do źródła pochodzenia informacji o obecności wielkiego mistrza w danym miejscu. Skrócone nazwy źródeł wykorzystanych w itinerarium rozwinięto w wykazie skrótów pod tabelą. Wszystkie daty zawarte w zestawieniu zostały rozwiązane. Nazwy miejscowości podano w ich współczesnej wersji oraz w oryginale (pisane kursywą w nawiasie).

Data	Miejsce	Źródło
Jako namiestnik wielkiego mistrza Konrada Zöllnera von Rotenstein		
1390		
2 września	Sztum (<i>Stuhm</i>)	Lewicki 141 OFR 74
11 września	Mątowy (<i>Montau</i>)	OFR 75
30 września	Laski (<i>Leske</i>)	OFR 76 OFR 77
21 października	Królewiec (<i>Königsberg</i>)	OFR 78
27 października	Malbork (<i>Marienburg</i>)	OFR 79
31 października	Malbork	PrUB, JS-FS 68 Lewicki 142 CDP 85 OFR 80
19 listopada	Malbork	CDP 81 CDP 82
4 grudnia	Malbork	OFR 84

²⁰ S. Józwiak, *Funkcjonowanie organów władzy Zakonu Krzyżackiego*, „Komunikaty Mazursko-Warmińskie” 1999, nr 3, s. 324.

²¹ A. Triller, *Konrad von Wallenrodt* [w:] *Neue Deutsche Biographie*, Bd. 12, Berlin 1979, s. 516–517, <http://www.deutsche-biographie.de/ppn121627446.html> [dostęp 26.11.2015].

6 grudnia	Malbork	PrUB, JS-FS 67 OFR 85 OFR 86
8 grudnia	Brody (<i>Brodden</i>)	OFR 88
8 grudnia	Benowo (<i>Bönhof</i>)	PrUB, JS-FS 66 CDP 83 OFR 89
10 grudnia	Gniew (<i>Mewe</i>)	Lewicki 149 PrUB, JS-FS 69 CDP 86 Lewicki 150 HUB 1038 OFR 90 OFR 91 OFR 92 OFR 93 OFR 94
15 grudnia	Nowe (<i>Neuenburg</i>)	OFR 96 OFR 97
połowa grudnia	Malbork	HUB 1039
18 grudnia	Świecie (<i>Schwetz</i>)	OFR 98
19 grudnia	Stary Jasiniec (<i>Jasnitz</i>)	OFR 99
20 grudnia	Tuchola (<i>Tuchel</i>)	OFR 100
21 grudnia	Tuchola	OFR 101
22 grudnia	Starogard Gdański (<i>Stargard</i>)	OFR 102
24 grudnia	Mątowy	Lewicki 151 PrUB, JS-FS 70 CDP 87 OFR 103
1391		
10 stycznia	Malbork	CPD 97 PrUB, JS-FS 79 OFR 104
22 stycznia	Człuchów (<i>Schlochau</i>)	UBK 388 UBK 389 CDP 100 PrUB, JS-FS 81 OFR 105 OFR 106 OFR 107
24 stycznia	Kosobudy (<i>Kossebude</i>)	OFR 108

27 stycznia	Elbląg (<i>Elbing</i>)	OFR 109
29 stycznia	Uszakowo (<i>Brandenburg</i>)	OFR 110 OFR 111
4 lutego	Einsidel	OFR 113
14 lutego	Malbork	PrUB, JS-FS 83 ORF 114 OFR 115
17 lutego	Malbork	CDP 102 PrUB, JS-FS 84 OFR 116
21 lutego	Grabiny Zameczek (<i>Grebin</i>)	OFR 117
22 lutego	Grabiny Zameczek	OFR 118
28 lutego	Malbork	HUB 1046 OFR 12
28 lutego	Benowo	OFR 119
3 marca	Sztum	PrUB, JS-FS 72 CDP 90 OFR 121

Data	Miejsce	Źródło
Jako wielki mistrz zakonu krzyżackiego		
1391		
12 marca (dzień elekcji)	Malbork	Posilge s. 169 Annalista s. 169
13 marca	Malbork	AST 36
15 marca	Malbork	Lewicki 163 OFR 122
16 marca	Malbork	HUB 1048 OFR 123 OFR 124 OFR 125 OFR 126 OFR 127
17 marca	Malbork	Lewicki 164 OFR 129 OFR 130
20 marca	Malbork	HUB 1050 OFR 131
25 marca	Malbork	HUB 1053 OFR 132

4 kwietnia	Malbork	AST 37
5 kwietnia	Malbork	HUB 1055 OFR 133
8 kwietnia	Malbork	CDP 91 PrUB, JS-FS 73
10 kwietnia	Malbork	CDP 89 HUB 1056 PrUB, JS-FS 7 PrUB, JS-FS 8 OFR 134 OFR 135 OFR 136 OFR 137
5 maja	Toruń (<i>Thorn</i>)	CPD 542
7 maja	Toruń	PrUB, JS-FS 57 CEV 82 CDP 75 CDP 93 CDP 94 CDP 104
początek lata (sierpień wg Wiganda)	Rejza na Litwę	Długosz s. 248
4 listopada	Malbork	Handfeste s. 470
12 listopada	Sztum	PrUB, JS-FS 74
18 grudnia	Malbork	Handfeste s. 470
koniec 1391 r.	Rejza na Litwę	Długosz s. 250
1392		
29 stycznia	Barciany (<i>Barten</i>)	PrUB, JS 7
1 kwietnia	Sztum	HUB 2 (BD 5)
3 kwietnia (?) ²²	Malbork	LUB 1312
4 maja	Malbork	Lewicki 178 CPD 543
5 maja	Malbork	PrUB, JS-FS 87
29 maja	Malbork	HUB 20 (BD 5)
12 czerwca	[b.m.] ²³	LUB 1317
3 lipca	Sztum	Handfeste s. 470
23 lipca	Sławskoje (<i>Kreuzburg</i>)	Annalista s. 180

27 lipca	Malbork	PrUB, DH 374 PrUB, JS-FS 90 CEV 91 CDP 108
28 lipca	Malbork	Lewicki 179 CPD 544
10 sierpnia	Toruń	Annalista s. 181
19 września	Zajączkowo (<i>Liebenhoff</i>)	PrUB, JS-FS 94 CDP 112
18 października	Sztum	Handfeste s. 471
10 listopada	Dzierzgoń (<i>Christburg</i>)	OFR 139
12 listopada	Sztum	OFR 140
15 listopada	Malbork	OFR 141
16 listopada	Malbork	OFR 142 OFR 143
19 listopada	Malbork	OFR 144
24 listopada	Malbork	OFR 145 OFR 146
25 listopada	Malbork	OFR 147
5 grudnia	Człuchów	CDP 114 PrUB, JS-FS 96
6 grudnia	Chojnice (<i>Konitz</i>)	OFR 148
13 grudnia	Malbork	CDP 115 PrUB, JS-FS 97 OFR 149
20 grudnia	Malbork	OFR 151
1393		
3 stycznia	Malbork	CDP 116
4 stycznia	Malbork	PrUB, JS-FS 98
21 stycznia	Malbork	OFR 153 OFR 154
27 marca	Sztum	HUB 90
2 lutego	Malbork	OFR 155
6 kwietnia	Toruń	Posilge s.186
29 kwietnia	Malbork	Lewicki 192
5 maja	Toruń	CPD 545

14 maja	Toruń	APT 62 Regesta I 503 CDP 117 PrUB, JS-FS 99
17 maja	Toruń	PrUB, JS-JL 28
1 czerwca	Malbork	Handfeste s. 471
10 lipca	Malbork	OFR 157
25 lipca (śmierć mistrza)	Malbork	Posilge s. 188
1391–1393 <i>an der Mittwoche nach Quasi mode genti</i> ²⁴	Pieliszewo	APT 59

Wykaz skrótów używanych w itinerarium

- Annalista *Annalista Thorunenses* [w:] *Scriptores rerum Prussicarum*, bearb. von T. Hirsch, M. Toeppen, E. Strehlke, Bd. 3, Leipzig 1866.
- APT *Katalog dokumentów i listów krzyżackich Archiwum Państwowego w Toruniu*, t. 1: (1254–1454), wyd. A. Radziwiński, J. Tandecki, Warszawa 1994.
- AST *Acten des Ständetage Preussens unter der Herrschaft des Deutschen Ordens*, hrsg. von M. Toeppen, Bd. I, Leipzig 1874.
- CDP *Codex Diplomaticus Prussicus*, hrsg. von J. Voigt, Bd. IV, Königsberg 1853.
- CEV *Codex Epistolaris Vitoldi magni ducis Lithuaniae 1376–1430*, ad A. Prochaska, Monumenta Medii Aevii Historica Res Gestas Poloniae Illustrantia, t. VI, p. 1–2, Cracoviae 1882.
- CPD *Codex Diplomaticus Poloniae*, wyd. L. Ryzyszczewski, A. Muczkowski, t. 2, Warszawa 1852.
- Długosz *Jana Długosza roczniki czyli kroniki sławnego królestwa polskiego. Księga dziesiąta 1370–1405*, tłum. J. Mrukówna, Warszawa 1981.
- Handfeste *Die Handfesten des preussischen Oberlands bis 1410 und ihre Aussteller. Diplomatische und prosopographische Untersuchungen zur Kanzleigeschichte des Deutschen Ordens in Preussen*, hrsg. von M. Armgart, Köln 1995.
- HUB *Hansisches Urkundenbuch*, bearb. von K. Kunze, Bd. IV, V, Halle 1896.
- Lewicki *Index actorum saeculi XV ad res publicas Poloniae spectantium quae quidem typis edita sunt exceptis his. quae dr. A. Prochaska in „Codice Vitoldi” et dr. A. Sokolowski atque dr. J. Szujski in „Codice epistolari saeculi XV” ediderunt*, ad A. Lewicki, Monumenta Medii Aevii Historica Res Gestas Poloniae Illustrantia, t. XI, Cracoviae 1888.
- LUB *Liv-, Est- und Kurländisches Urkundenbuch nebst Regesten*, hrsg. von F.G. von Bunge, H. Hildebrandt, Ph. Schwartz, Bd. III, Reval 1857.

²² Brak dokładnej daty rocznej.

- OFR *Regesten zu den Briefregistern des Deutschen Ordens: die Ordensfolianten 2a, 2aa und Zusatzmaterial: mit einem Nachdruck von Kurt Lukas: Das Registerwesen der Hochmeister des deutschen Ritterordens, maschinenschrift. phil. Diss. Königsberg 1921*, hrsg. und bearb. von S. Kubon, J. Sarnowsky, Göttingen 2012.
- Posilge *Johann von Posilge [w:] Scriptores rerum Prussicarum*, bearb. von T. Hirsch, M. Toeppen, E. Strehlke, Bd. 3, Leipzig 1866.
- PrUB *Das virtuelle Preussische Urkundenbuch*, <http://www1.uni-hamburg.de/Landesforschung/orden.html> [dostęp 19.12.2015].
- Regesta I/II *Regesta historico – diplomatica ordinis s. Mariae Theutonicorum 1198–1525*, p. I, II, hrsg. von E. Joachim, W. Hubatsch, Göttingen 1948.
- UBK *Urkundenbuch des Bistums Culm*, bearb. von K.P. Woelky, Bd. 1, Danzig 1885–1887.

Podsumowanie

W powyższym itinerarium zaobserwować można, że większość odnotowanych pobytów dotyczy stołecznego Malborka. Krótkie panowanie Konrada von Wallenrode sprawiło, że nie zdążył on prawdopodobnie ustanowić systematycznych objazdów. Konrad nie sprawuje jednak władzy w sposób rezydencjonalny, o czym świadczą pobyty w innych miastach państwa krzyżackiego. W większości są to jednak pojedyncze odnotowania. Wspomnieć tu trzeba o dwóch rejach, w których wielki mistrz wziął udział.

Podsumowując zestawienie dat i miejsc pobytów wielkiego mistrza Konrada von Wallenrode, należy podkreślić, że jest ono jedynie wstępem do przeprowadzenia dalszych, szczegółowych badań, których celem będzie stworzenie kompletnego itinerarium. Na podstawie tego zestawienia można wysnuć wniosek, że rządy Konrada von Wallenrode były sprawowane w sposób rezydencjonalno-objazdowy. Przez większość czasu pozostaje on w stołecznym Malborku, nie posiadając ustalonego systemu regularnych objazdów państwa zakonnego.

Summary

The article is an attempt on creating an itinerary (a list of dates and whereabouts) of the Teutonic Order's Grand Master – Konrad von Wallenrode. This list is to be used to define the character of a Grand Master's reign and his degree of mobility. The secondary aim is to emphasize the advantages of comparing itineraries.